অধ্যায় ৩ ঃ সামাজিক লোকাচাৰ

অধ্যায় গাঁথনি

3.1 উদ্দেশ্য

3.2 পৰিচয়

3.3 সামাজিক লোকাচাৰ

3.3.1 লোকবিশ্বাস আৰু লোকধর্ম

3.3.2 লোক উৎসৱ-অনুষ্ঠান

3.3.3 অৱসৰ-বিনোদন আৰু খেল-ধেমালি

3.3.4 লোকঔষধ আৰু লোকচিকিৎসা

3.4 অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

3.5 অধিক জানিবলৈ

3.6 অগ্রগতিৰ খতিয়ান

3.7 আৰ্হি প্রশ্ন

৩.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- সামাজিক লোকাচাৰ মানে কি সেই বিষয়ে ধাৰণা লাভ কৰিব
- অসমৰ লোকবিশ্বাস আৰু লোকধর্ম সম্পর্কে আভাস লাভ কৰিব
- অসমৰ লোক উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহৰ বিষয়ে জ্ঞাত হ'ব
- অসমীয়া জন সমাজত প্রচলিত বিবিধ অৱসৰ-বিনোদন আৰু খেল-ধেমালিৰ বিষয়ে বিস্তৃত ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব
- অসমৰ লোকঔষধ আৰু লোকচিকিৎসা প্রণালীৰ বিষয়ে ধাৰণা লাভ কৰিব।

৩.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়টোত আপুনি মৌখিক সাহিত্য সম্পর্কে অধ্যয়ন কৰিলে। মৌখিক সাহিত্য মানে কি সেই বিষয়ে সম্যক ধাৰণা লাভ কৰি অসমৰ লোকসমাজত প্রচলিত বিবিধ মৌখিক সমলৰাজিৰ বিষয়ে এক বিস্তৃত ধাৰণা লাভ কৰিলে। এইটো অধ্যায়ত আপুনি সামাজিক লোকাচাৰ সম্পর্কে সম্যক জ্ঞান আহৰণ কৰি অসমীয়া সামাজিক লোকাচাৰৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰিব।

লোকসংস্কৃতিৰ চাৰিটা প্রধান ভাগৰ ভিতৰত এটা উল্লেখযোগ্য বিভাগ হ'ল সামাজিক লোকপ্রথা বা লোকাচাৰ। সামাজিক লোকাচাৰ বুলি ক'লে পৰিয়াল বা সমাজৰ বিভিন্ন ধর্মীয়

- লোকঔষধ আৰু লোকচিকিৎসা

অসমৰ সামাজিক লোকাচাৰসমূহো এই বিভাজনৰ আধাৰতে আলোচনা কৰিব পাৰি। তলত এই বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰা হ'ল।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ লোকসংস্কৃতিবিদসকলে অসমৰ সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠানক কি বুলি অভিহিত কৰিছে?

.....

৩.৩.১ লোকবিশ্বাস আৰু লোকধর্ম

লোকবিশ্বাসৰ আধাৰতেই যিকোনো এখন জন-সমাজৰ বিবিধ আচাৰ-অনুষ্ঠান, ধর্মীয় কৃত্য আৰু লোকধর্মৰ উমান পাব পাৰি। অর্থাৎ লোকবিশ্বাসৰ আধাৰতেই এইবোৰ গঢ় লৈ উঠে। কিহৰ বাবে লোকবিশ্বাসৰ জন্ম হয় সেয়া ব্যাখ্যা কৰাতো বৰ জটিল। লোকমন সাধাৰণতে সহজ-সৰল আৰু অনাৰম্বৰ। তেওঁলোকৰ ওচৰত লোকবিশ্বাসৰ গুৰুত্ব অতিকে গভীৰ। বহু সমাজতত্ত্ববিদে ইয়াৰ উৎস 'অযৌক্তিক প্রত্যয়' বুলিও মন্তব্য কৰিছে। সেয়ে তর্কৰ সহায়ত সমাধান কৰিব নোৱৰা জাগতিক বিষয়সমূহৰ আধাৰতেই লোকবিশ্বাসৰ সৃষ্টি হয় বুলি ক'ব পাৰি। আনহাতে লোকবিশ্বাসৰ মাজতে সোমাই আছে অন্ধবিশ্বাসো। অন্ধবিশ্বাস বুলি ক'লে আমি সেইবিলাক বিশ্বাসৰ কথাকেই বুজিম যিবোৰ যুক্তিৰে বিশ্লেষণ কৰিব নোৱাৰি। কিছুমান লোকবিশ্বাসৰ ক্ষেত্রত যুক্তি নির্ভৰশীলতা থাকে যদিও অন্ধবিশ্বাসত সেয়া কেতিয়াও নাথাকে। সেয়ে কোৱা হয় অন্ধবিশ্বাস মূলতঃ লোকবিশ্বাস, আচাৰ-অনুষ্ঠান আৰু ক্রিয়া-কাণ্ডৰ সমষ্টি মাথোন।

সাধাৰণতে যিবোৰ বিষয়ৰ কার্য-কাৰণ যুক্তিনিষ্ঠভাৱে অধ্যয়ন কৰিব পাৰি তাতেই বিজ্ঞানৰ স্থিতি লক্ষ্য কৰা যায়। কিন্তু বিজ্ঞান বিফল হ'লেই তাত অন্ধবিশ্বাস, যাদু আৰু ধর্মই প্রাধান্য লাভ কৰে। সেই বাবে ক'ব পাৰি লোকবিশ্বাস বা অন্ধবিশ্বাসৰ সৈতে ধর্ম আৰু ধর্মীয় কৃত্যৰ সম্পর্কও ৰক্ষিত হৈছে।

জানি থোৱা ভাল

লোকবিশ্বাস আৰু অন্ধবিশ্বাসৰ মাজত সাধাৰণ পার্থক্যও আছে। লোকবিশ্বাসত আনক অপকাৰ কৰাৰ প্রৱণতা নাথাকে কিন্তু অন্ধবিশ্বাসত সেয়া বিৰাজমান। অনেক ক্ষেত্রত নিষিদ্ধ কথা বা কামে (taboo) অন্ধবিশ্বাসৰ সৃষ্টি কৰে। অন্ধবিশ্বাস যুক্তিহীন বিশ্বাস বা অর্দ্ধবিশ্বাস বা আচৰণ। সাধাৰণতে অজ্ঞান, তিমিৰাচ্ছন্ন সমাজতহে অন্ধবিশ্বাসে প্রাধান্য লাভ কৰে যদিও অভিজাত সমাজতো ইয়াৰ প্রচলন আছে।

তামোলেৰে মোহনী মৰা আদি; (ঙ) অলৌকিক লোকবিশ্বাস, যেনে— লোহা আৰু জুই থাকিলে ভূতে নধৰে, শুকান জলকীয়া পুৰিলে ভূত পলায়, ইত্যাদি; (চ) মাহ-বাৰ-তিথি-দিশ সম্বন্ধীয় লোকবিশ্বাস, যেনে— মল মাহত বিয়া পতা নহয়, শাওণ মাহত পাণ ৰুব লাগে, ইত্যাদি; (ছ) মানৰ শৰীৰ আৰু আচৰণ সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস, যেনে— নাক জোঙা জন বুদ্ধিমান, সাপ নেজীয়া চুলিৰ নাৰী কুলক্ষণা ইত্যাদি; (জ) যাত্রা সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস, যেনে— যাত্রাকালত শূন্য বা খালি কলহ, নাও, তেলী আদি দেখা অশুভজনক; (ঝ) খাদ্য সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস, যেনে— ৰাতি তিতা খোৱা নিষেধ, নতুন আলহীক প্রথম সাজ ভাতত টেঙা দিব নালাগে আদি; (ঞ) জন্ম সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস, যেনে — প্রসূতিৰ ওচৰত তুঁহ জুই ৰখা, কচুথোৰৰ জালুকৰ জাল দি খুওৱা আদি; (ট) বিবাহ সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস, যেনে— দৈয়ন দিয়া, পুষ্পিতা হ'লে চাৰি বা সাতদিনত তোলনী বিয়া পতা, কইনাৰ বেইৰ তলত কণী পোতা আদি; (ঠ) মৃত্যু সম্পৰ্কীয় লোকবিশ্বাস, যেনে— মানুহ ঢুকালে যচা আগবঢ়োৱা, মৃতকৰ শ্রাদ্ধ নোযোৱালৈকে একবস্ত্রে থকা ইত্যাদি। এইবোৰৰ উপৰি আন বহুতো লোকবিশ্বাস অসমীয়া সমাজত প্রচলন হৈ আহিছে। সেইবোৰক বিবিধ বিষয়ক লোকবিশ্বাস নামৰ ভাগটিত অন্তর্ভুক্ত কৰা হৈছে। অসমীয়া লোকবিশ্বাসৰ পথাৰখন ইমানে ব্যাপক যে সেয়া সকলোখিনি লিখিবলৈ হ'লে বহু দীঘলীয়া হ'ব। সেয়ে ইয়াত আপোনাৰ বাবে অসমীয়া সমাজত প্রচলিত লোকবিশ্বাসৰ কিছু অংশৰ চানেকিহে দাঙি ধৰা হৈছে।

চিন্তা-চর্চা কৰক — ৩.১

আপোনাৰ অঞ্চলত প্রচলিত বিবিধ লোকবিশ্বাসসমূহ লিপিবদ্ধ কৰি উল্লিখিত শ্রেণীসমূহত ভাগ কৰিবলৈ যত্ন কৰক।

জনসমাজত প্রচলিত বিভিন্ন লোকবিশ্বাসৰ আধাৰতে লোকধর্মৰ সৃষ্টি হৈছে। লোকধর্ম মানে আমি লোকসমাজত প্রচলিত ধর্মৰ কথাকেই বুজো। জুই, পানী আৰু বতাহ—এই তিনিটা প্রধান প্রাকৃতিক উপাদান নোহোৱাকৈ মানুহ চলিব নোৱাৰে; কিন্তু এই তিনিওটাই কেতিয়াবা প্রলংয়কাৰী ৰূপ ধাৰণ কৰে। এই তিনিওটা উপাদানক সন্তুষ্ট কৰিবলৈ সততে যত্নপৰ মানুহে ক'ব নোৱৰাকৈয়ে তিনিওটাকে দেৱতা স্বৰূপে জ্ঞান কৰি স্তুতি কৰিবলৈ আৰম্ভ কৰে। ইয়াৰ ফলতেই সৃষ্টি হয় লোকধর্মৰ। অসমতো প্রাচীন কালৰেপৰা বিভিন্ন উপাসনা পদ্ধতি প্রচলন হৈ আহিছে। অসমৰ প্রাকৃতিক পৰিৱেশ বাৰে-বৰণীয়া তথা ৰহস্যময়ী। প্রকৃতিয়ে সৃষ্টি কৰা অপায়-অমংগলৰ ভেটিত মনে জন্ম দিয়া বিশ্বাসৰ পৰম্পৰাতে অসমৰ লোকধর্মৰ সৃষ্টি। আমি আগতেই উল্লেখ কৰিছো যে অসমত জাতি-উপজাতিৰ সংমিশ্রিত সাংস্কৃতিক কাঠামো দেখিবলৈ পোৱা যায়। *যোগিনীতন্ত্রত* উল্লেখ থকা 'কৈৰাতজ ধর্ম' ই ইয়াৰ প্রকৃষ্ট উদাহৰণ। অসমত প্রচলিত

ঋতুকালীন উৎসৱ-অনুষ্ঠান বোলা হয়। ইয়াৰ লগত জড়িত হৈ আছে কৃষি, কাৰণ লোকসমাজ প্ৰধানত কৃষিভিত্তিক। সেয়ে ইয়াক 'কৃষি উৎসৱ' বুলিও অভিহিত কৰা হয়। অসমত পালন কৰা তিনিটা বিহুৰেই ঋতুকালীন। তিনিটা বিহু কৃষি কৰ্ম তথা উৰ্ৱৰতাজনিত বিশ্বাসৰ লগত জড়িত। ঠিক সেইদৰে হুদুম পূজা, ভেকুলী বিয়া, বাম্বোলপিটা, সাৰি, দেউল, বাঁশ পূজা, মহোহো, সোণাৰায় উৎসৱ আদি হ'ল অসমৰ কৃষিভিত্তিক বা ঋতুকালীন উৎসৱ-অনুষ্ঠান।

- *পঞ্জিকা আশ্ৰয়ী উৎসৱ-অনুষ্ঠান ঃ* যিবোৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠান মাহ, সংক্ৰান্তি, তিথি আদি অনুসৰি উদ্‌যাপন কৰা হয় সেইবোৰকে পঞ্জিকা আশ্ৰয়ী উৎসৱ-অনুষ্ঠান বোলে। উল্লেখযোগ্য যে বহু ঋতুকালীন উৎসৱ-অনুষ্ঠানো এই উপবিভাগত অন্তৰ্ভুক্ত কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। যেনে— আঘোণ মাহৰ পূৰ্ণিমাৰ দিনা পালন কৰা মহোহো উৎসৱ। অসমত লোকসমাজত প্ৰচলিত কেইটিমান উল্লেখযোগ্য এনে উৎসৱ-অনুষ্ঠান হ'ল— শিৱৰাত্ৰি, দুৰ্গা পূজা, অম্বুবাচী, মনসা পূজা, গংগা পূজা, ঈদ, মহৰম আদি।
- *সীমিত অংশগ্ৰহণৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠান ঃ* যিবোৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠানত সীমিত সংখ্যক মানুহ বা এক নিৰ্দিষ্ট জনগোষ্ঠীয়েহে অংশগ্ৰহণ কৰে তেনে উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহকে সীমিত অংশগ্ৰহণৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠান বুলি অভিহিত কৰা হয়। উদাহৰণস্বৰূপে আমি ভিতৰুৱা সকাম, কুঁহিয়াৰ পেৰা, আগ অনা, নাও পূজা, গোচ উঠা, গোচ লোৱা, চুন্নত আদি উৎসৱৰ লগতে মাছমৰীয়া, মৰিয়া, কুমাৰ, কমাৰ, হীৰাসকলৰ মাজত প্ৰচলিত থকা বিভিন্ন উৎসৱবোৰ নাম ল'ব পাৰোঁ।
- *সংস্কাৰমূলক উৎসৱ-অনুষ্ঠান ঃ* লোকসমাজত এজন ব্যক্তিৰ জন্মৰ পৰা মৃত্যুলৈকে বিভিন্ন ধৰণৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠান পালন কৰা হয়। মানুহৰ জীৱন-বৃত্তৰ লগত জড়িত হৈ থকা এনে উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহকে সংস্কাৰমূলক উৎসৱ-অনুষ্ঠান বুলি অভিহিত কৰা হয়। এই ধৰণৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহকো পুনৰ কেইবাটাও উপবিভাগত ভাগ কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। অসমীয়া লোকসমাজৰ উৎসৱ-অনুষ্ঠানকো ইয়াৰ মাজতে সামৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। তলত সেই ভাগসমূহৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হ'ল—
  - গৰ্ভধাৰণ আৰু সন্তান জন্মৰ লগত জড়িত উৎসৱ-অনুষ্ঠান, যেনে— পঞ্চামৃত, পুংসৱন, ইত্যাদি।
  - জন্ম আৰু শৈশৱৰ লগত জড়িত উৎসৱ-অনুষ্ঠান, যেনে— জাতকৰ্ম, নামকৰণ, চূড়াকৰণ, অন্নপ্ৰসন্ন, কৰ্ণবোধ আদি।
  - দীক্ষা আৰু শৰণ গ্ৰহণৰ লগত জড়িত উৎসৱ-অনুষ্ঠান, যেনে— উপনয়ন, দীক্ষাগ্ৰহণ, লগুণ দিয়নী আদি।

পৰিছে। উল্লেখযোগ্য যে আহোম স্বৰ্গদেওসকলৰ উৎসাহ-উদ্দীপনাতো কিছুমান খেলে বিকাশ লাভ কৰিছিল। খেল-ধেমালিসমূহক মূলতঃ দুটা প্রধান ভাগত বিভাজিত কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। যথা—

- অৱসৰ বিনোদনধর্মী খেল-ধেমালি
- প্রতিযোগিতামূলক খেল-ধেমালি

➢ *অৱসৰ-বিনোদনধর্মী খেল-ধেমালি ঃ* অৱসৰ-বিনোদনৰ বাবে কিছুমান খেল-ধেমালি আমাৰ অসমীয়া সমাজত অতীজৰে পৰা প্রচলন হৈ আহিছে। এইবোৰকো পুনৰ দুটা উপবিভাগত বিভাজিত কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি।

❍ ওমলাগীতৰ লগত সম্পর্কিত ঃ সাধাৰণতে কেঁচুৰা, চেমনীয়া, কিশোৰ-কিশোৰীয়ে অৱসৰ-বিনোদনৰ বাবে বিভিন্ন ধৰণৰ ধেমালি কৰে। বয়সস্থসকলে কেঁচুৰা ওমলাবৰ বাবেও কিছুমান খেল খেলে। অসমীয়া সমাজত কেঁচুৰাক দুই কাষলতিৰ তলেৰে হাত সুমোৱাই উচল মাৰি ওপৰলৈ দলিয়াই দিয়া ধেমালি; শিশুক নিচুকাবলৈ গোৱা "শালিকী এ' ৰটো টৌ", বা "বগলী এ সবাহলৈ নগলি কিয় ?" আদি গান গাই কৰা ধেমালি; পৰিৱেশ পৰিস্থিতিভেদে থাউকতে নাচি অংগী-ভংগী কৰি কৰা ধেমালি, যেনে— ৰ'দ-বৰষুণৰ বতৰে লুকাভাকু খেলিলে "খৰাঁ শিয়ালৰ বিয়া" গীত গাই কৰা ধেমালি; শিশুসকলে কর্ম জীৱনৰ বাবে কৰা আখৰাসদৃশ খেল, যেনে— লুকাভাকু, পুতলাৰ দৰা-কইনা, বালি ভাত ৰন্ধা, পানী হিলৈ ফুটোৱা আদি; বিনোদনৰ বাবে কৰা খেল যেনে— অলং-দলং, হেতালি, অলৌগুটি তলৌগুটি আদি এনেধৰণৰ খেল।

❍ প্রদর্শনমূলক কিন্তু অপ্রতিযোগিতামূলক ঃ লোকসমাজত চেমনীয়া, কিশোৰ-কিশোৰীৰ মাজত অপ্রতিযোগিতামূলক কিন্তু প্রদর্শনমূলক কিছুমান খেল-ধেমালিৰো প্রচলন আছে। অসমীয়া সমাজত প্রচলিত— পেং খেল, ওলোটা খৰ মৰা, গৰখীয়া এছাৰি খেল, চিলা উৰোৱা, লাটুম ঘূৰোৱা, কুকুৰা যুঁজ, মালযুঁজ কৰা, সাঁতোৰা, জাপ মৰা, দৌৰা আদি হৈছে এই ধৰণৰ খেল।

➢ *প্রতিযোগিতামূলক খেল-ধেমালি ঃ* যিবোৰ খেলত নির্দিষ্ট ধৰা বন্ধা নিয়ম থাকে, হৰা-জিকা হয় তেনে খেলবোৰকে প্রতিযোগিতামূলক খেল-ধেমালি বোলে। অসমীয়া লোকসমাজত এনে ধৰণৰ বিভিন্ন খেল আছে। অসমীয়া লোকসমাজত প্রচলিত এই প্রকাৰৰ খেলসমূহক পুনৰ তিনিটা উপবিভাগত বিভক্ত কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি।

❍ এককভাৱে খেলা খেল ঃ যিবোৰ প্রতিযোগিতামূলক খেলত অকলে অংশগ্রহণ কৰিব পাৰি সেইবোৰকে এককভাৱে খেলা খেল বুলি অভিহিত কৰা হয়। অসমীয়া জন-সমাজত প্রচলিত কণী যুঁজ, কড়ি খেল, পাশা খেল, ঘিলা খেল, টাংগুটি, খুলিখেল (গাঁতা খেলি চেংগুটি), বাঘঢাল (চক্রবেহু) আদি

➢ *প্ৰাকৃতিক লোকচিকিৎসা ঃ* বনৌষধিক আশ্ৰয় কৰি কৰা চিকিৎসা পদ্ধতিকে প্ৰাকৃতিক লোকচিকিৎসা বোলে। বিভিন্ন গছ-লতা-তৃণৰ পাত, ফুল-ফল, ছাল-শিপা, কাঁইট আদিয়েই হ'ল ইয়াৰ মূল উপাদান। ইয়াক সেই বাবে 'ভেষজ ঔষধ' বুলিও কোৱা হয়। আমি জানো যে অসম দেশ প্ৰাকৃতিকভাৱে অতিকে চহকী। অসমৰ বনত পোৱা বিভিন্ন গছ-গছনি, তৃণ আদিৰ পৰা লোকঔষধ প্ৰস্তুত কৰা হয়। আদা, হালধি, নিম, ব্ৰাহ্মী শাক, জেতুকা, মহানিম, সৰিয়হ, ভেদাইলতা, নিম, বিহলঙনি, নহৰু, ধনিয়া, তেজপাত, পিপলি, জালুক, নিম, বেল, আমলখি, শিলিখা, ভোমোৰা, অশোক, আম, অমৃত, কল, মধুৰী আম, তুলসী, বাহাক আদি বিভিন্ন গছ-গছনি, তৃণ লোকঔষধ ৰূপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ডাকৰ বচনত উল্লেখ আছে —

ভাত খাই উঠি খাই তিনি শিলিকা।
তাক কি কৰিবে ৰোগ পিলিকা।।
লোণ জালুকেৰে খুওৱাবা ঝাল।
তেবে স্তনৰস হৈবে ভাল।।

অসমৰ লোকসমাজত প্ৰচলিত কেইটিমান প্ৰাকৃতিক লোকঔষধ হ'ল— কাঁহ হ'লে তুলসী পাতৰ লগত মৌ মিহলাই খুৱাব লাগে; কাঁহ, বুকুৰ বিষৰ বাবে সিজু গছ ব্যৱহাৰ কৰা হয়; অমিতা পিত্ত, বদহজম, কোষ্ঠ-কাঠিন্য, অৰ্শ আদি ৰোগত খাব লাগে; দাঁতৰ বিষ নিৰাময়ৰ বাবে সৌৰা আৰু মহানিমেৰে দাঁত ঘহা ভাল নাইবা বকুল চাল আৰু মহানিমৰ ছালেৰে প্ৰস্তুত কৰা ৰসে দাঁতৰ বিষ ভাল কৰে; নখচুকীয়াৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ জেতুকা লগাব লাগে; ফেঁচা আৰু ঘৰচিৰিকাৰ মঙহ কামোদ্দীপক ঔষধ; ব্ৰাহ্মী আৰু মানিমুনি শাক খালে স্মৃতিশক্তি বৃদ্ধি হয়; মানিমুনি আৰু টেঙেচী টেঙাৰ পাত চকুৰ ৰোগৰ বাবে ভাল; কেঁচা নহৰু খালে বাতবিষ তথা উচ্চ ৰক্তচাপ কমে, ইত্যাদি। উল্লেখযোগ্য যে বিভিন্ন ঋতুত কেনেদৰে আহাৰ গ্ৰহণ কৰিব লাগে সেই বিষয়েও ডাকৰ বচনত উল্লেখ আছে—

জেঠত দৈ আহাৰত খৈ।
শাওনে মৰাপাটা খাবা গৈ।।
ভাদত ওল আহিনত কল।
কাতিত কচুই বঢ়াই বল।।
আঘোণত খাবা চৰাই।
পুহৰ পিঠা মাঘত কড়াই।
ফাগুণত মৌ চ'তত ঔ।
ইয়াকে খালে পুৰুষৰ গুচে কৰ্মজ্বৰ।।

এনেদৰে বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে অসমীয়া লোকসমাজত প্ৰচুৰ লোকঔষধৰ

চিন্তা-চর্চা কৰক — ৩.৫

আপুনি জনা যাদুবিদ্যাগত ধর্মীয় লোকচিকিৎসা প্রণালীসমূহৰ বিষয়ে এটি প্রবন্ধ যুগুত কৰক।

৩.৪ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- লোকজীৱন মুখ্যতঃ লোকবিশ্বাসৰ ভেটিত প্রতিষ্ঠিত। এই লোকবিশ্বাসৰ খেও ধৰিয়েই সৃষ্টি হৈছে লোকধর্ম আৰু বিভিন্ন আচাৰ-অনুষ্ঠান। পৰিণতিত সৃষ্টি হয় সামাজিক লোকপ্রথা বা লোকাচৰ। সামাজিক লোকাচাৰক ৰিচার্ড এম. ডৰচনে পুনৰ চাৰিটা উপবিভাগত বিভক্ত কৰি আলোচনা কৰিছে। সেই বিভাগকেইটা হ'ল — লোকবিশ্বাস আৰু লোকধর্ম, লোক উৎসৱ-অনুষ্ঠান, অৱসৰ-বিনোদন আৰু খেল-ধেমালি, লোকঔষধ আৰু লোকচিকিৎসা। অসমৰ সামাজিক লোকাচাৰসমূহো এই বিভাজনৰ আধাৰতে আলোচনা কৰিব পাৰি।
- লোকবিশ্বাসৰ আধাৰতেই যিকোনো এখন জন-সমাজৰ বিবিধ আচাৰ-অনুষ্ঠান, ধর্মীয় কৃত্য আৰু লোকধর্মৰ উমান পাব পাৰি। অর্থাৎ লোকবিশ্বাসৰ আধাৰতেই এইবোৰ গঢ় লৈ উঠে। আনহাতে লোকবিশ্বাসৰ মাজতে সোমাই আছে অন্ধবিশ্বাসো। অন্ধবিশ্বাস বুলি ক'লে আমি সেইবিলাক বিশ্বাসৰ কথাকেই বুজিম যিবোৰ যুক্তিৰে বিশ্লেষণ কৰিব নোৱাৰি।
- গঠনপ্রণালীৰ দিশৰ পৰা উল্লিখিত তিনি ধৰণে যিদৰে অসমীয়া লোকবিশ্বাসক ভাগ কৰিব পাৰি, ঠিক তেনেদৰে বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰাও অসমীয়া লোকবিশ্বাসক বিভিন্ন ধৰণে ভাগ কৰি আলোচনা কৰিব পাৰি। যথা—ধর্মীয় লোকবিশ্বাস, জীৱ-জন্তু সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, চৰাই-চিৰিকতি বিষয়ক লোকবিশ্বাস, গছ-গছনি, লতা-লতিকা, ফুল-ফল কেন্দ্রিক লোকবিশ্বাস, অলৌকিক লোকবিশ্বাস, মাহ-বাৰ-তিথি-দিশ সম্বন্ধীয় লোকবিশ্বাস, মানৱ শৰীৰ আৰু আচৰণ সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, যাত্রা সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, খাদ্য সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, জন্ম সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, বিবাহ সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, মৃত্যু সম্পর্কীয় লোকবিশ্বাস, বিবিধ বিষয়ক লোকবিশ্বাস আদি।
- জনসমাজত প্রচলিত বিভিন্ন লোকবিশ্বাসৰ আধাৰতে লোকধর্মৰ সৃষ্টি হৈছে। লোকধর্ম মানে আমি লোকসমাজত প্রচলিত ধর্মৰ কথাকেই বুজোঁ।
- পৰম্পৰাগতভাৱে লোকসমাজত প্রচলিত হৈ অহা উৎসৱ-অনুষ্ঠানসমূহকে লোক উৎসৱ-অনুষ্ঠান বুলি কোৱা হয়। উৎসৱ-অনুষ্ঠান মূলতঃ বিশেষ এক নির্দিষ্ট সামাজিক বা সাংস্কৃতিক আচৰণৰ আধাৰত জন্ম নহয়। বিভিন্ন সাংস্কৃতিক আচৰণৰ সমষ্টিগত উপাদানৰ অনুষংগ

5] তাহেৰ, মহম্মদ (মুখ্য সম্পাদক) (2005); *বিশ্বকোষ (অষ্টম খণ্ড);* গুৱাহাটী ঃ অসম সাহিত্য সভা।

6] তাহেৰ, মহম্মদ (মুখ্য সম্পাদক) (2006); *বিশ্বকোষ (নৱম খণ্ড);* গুৱাহাটী ঃ অসম সাহিত্য সভা।

7] নার্জি, ভবেন (1971); *বড়ো-কছাৰীৰ সমাজ আৰু সংস্কৃতি;* গুৱাহাটী।

8) নেওগ, ডিম্বেশ্বৰ (1964); *নতুন পোহৰত অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী;* গুৱাহাটী।

9) নেওগ, মহেশ্বৰ (1964), *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা;* গুৱাহাটী ঃ চন্দ্র প্রকাশ।

10] নেওগ, হৰিপ্রসাদ আৰু গগৈ, লীলা (সংকলন আৰু সম্পাঃ) [1989]Ê, *অসমীয়া সংস্কৃতি;* ডিব্রুগড় ঃ বনলতা।

11) বৰদলৈ, নির্মলপ্রভা (1971); *অসমৰ লোকসংস্কৃতি;* গুৱাহাটী ঃ লয়ার্ছ বুক ষ্টল।

12) বৰুৱা, বিৰিঞ্চি কুমাৰ (1985); *অসমৰ লোকসংস্কৃতি;* গুৱাহাটী।

13] ৰাজবংশী, পৰমানন্দ (সম্পাঃ), (2003); *অসমীয়া জাতি আৰু সংস্কৃতি;* গুৱাহাটী ঃ প্রাগ্‌জ্যোতিষ মহাবিদ্যালয়।

14] হাকাচাম, উপেন ৰাভা (2010); *অসমৰ জনজাতীয় সংস্কৃতি;* গুৱাহাটী ঃ বাণী মন্দিৰ।

15) শর্মা, নবীন চন্দ্র (1998); *অসমীয়া লোকসংস্কৃতিৰ আভাস;* গুৱাহাটী ঃ বাণী প্রকাশ প্রাইভেট লিমিটেড।

16) শর্মা, নবীন চন্দ্র (সম্পাঃ) (1987); *ডাক প্রৱচন;* গুৱাহাটী ঃ বাণী প্রকাশ প্রাইভেট লিমিটেড।

17) হাজৰিকা, বিশ্বেশ্বৰ (2003); *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী (প্রথম খণ্ড);* গুৱাহাটী ঃ আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

ইংৰাজী গ্রন্থ

18) Baruah, B. K. (1969). *A Cultural History of Assam*. Guwahati: Lawyer's Book Stall.

19) Dorson, R. M. (ed.)(1972). *Folklore and Folklife: An Introduction.* Chicago: The University of Chicago Press.

20) Dundes, A. (1978). *Essays in Folkloristics*. Folklore Institute.

21) Dutta, B.(ed.)(1994). *A Hand Book of Folklore Material of North-East India*. Guwahati: ABILAC.

22) Leach, M. (1972). *Standard Dictionary of Folklore*. Funk & Wagnalls.

23) Sarma, N. C. (1988). *Essays in the Folklore of North-Eastern India*. Guwahati: Bani Prakasan.